

Miejsce
na naklejkę

OKRĘGOWA KOMISJA
EGZAMINACYJNA W POZNANIU

MFA-P1

MATERIAŁ ĆWICZENIOWY Z FIZYKI I ASTRONOMII

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron (zadania 1– 21). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. W rozwiązaniach zadań rachunkowych przedstaw tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku oraz pamiętaj o jednostkach.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
7. Podczas egzaminu możesz korzystać z karty wybranych wzorów i stałych fizycznych, linijki oraz kalkulatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL.
9. Zaznaczając odpowiedzi w części karty przeznaczonej dla zdającego, zamaluj pola do tego przeznaczone. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.
10. Tylko odpowiedzi zaznaczone na karcie będą oceniane.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

Wypełnia zdający
przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

ZADANIA ZAMKNIĘTE

W zadaniach od 1. do 10. wybierz i zaznacz na karcie odpowiedzi jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Rozpatrujemy trzy procesy:

- zaobserwowane przez astronomów zderzenie galaktyk,
- zderzenie samochodów w wypadku drogowym,
- zderzenie cząsteczek gazu rzeczywistego.

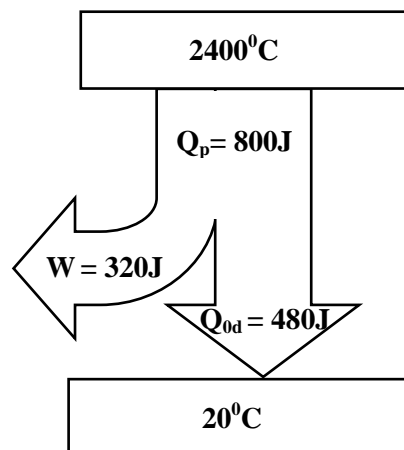
Zasada zachowania pędu jest spełniona

- A. tylko w zderzeniu galaktyk i samochodów.
- B. tylko w zderzeniu samochodów i cząsteczek.
- C. tylko w zderzeniu galaktyk i cząsteczek.
- D. w każdym przypadku.

Zadanie 2. (1 pkt)

Rysunek przedstawia schemat działania pewnego urządzenia. Wiadomo, że jest to rzeczywiste urządzenie pracujące cyklicznie. Spośród zdań dotyczących tego urządzenia **fałszywym** jest stwierdzenie, że

- A. jest to silnik cieplny o sprawności 40%.
- B. jest to silnik cieplny oddający 60% pobranego ciepła.
- C. entropia układu złożonego z urządzenia i jego otoczenia rośnie.
- D. entropia układu złożonego z urządzenia i jego otoczenia maleje.

Zadanie 3. (1 pkt)

W obwodach scalonych wykorzystuje się przede wszystkim własności

- A. dielektryków.
- B. ferromagnetyków.
- C. półprzewodników.
- D. nadprzewodników.

Zadanie 4. (1 pkt)

Światło odbite od mokrej powierzchni często oślepa patrzącego nie pozwalając na zauważenie obiektów znajdujących się przed nami (na przykład światło reflektorów nadjeżdżającego z przeciwka samochodu lub słońce odbijające się od tafli jeziora). W tym celu stosuje się specjalne okulary eliminujące światło odbite. W okularach tych wykorzystuje się zjawisko

- A. dyfrakcji światła.
- B. odbicia światła.
- C. polaryzacji światła.
- D. załamania światła.

Zadanie 5. (1 pkt)

Nie można wykazać falowej natury obiektów makroskopowych, ponieważ

- A. cząstki o masie spoczynkowej różnej od zera nie mają właściwości falowych.
- B. długości fal, odpowiadających takim obiektom są znacznie mniejsze od ich rozmiarów.
- C. nie pozwala na to zasada nieoznaczoności.
- D. prawa mechaniki kwantowej nie są spełnione w mechanice klasycznej

Zadanie 6. (1 pkt)

Dokończ zdanie: Słońce .....

- A. jest gwiazdą ciągu głównego.
- B. jest zbudowane w około 99% z wodoru.
- C. znajduje się w centrum Galaktyki.
- D. zostanie gwiazdą neutronową.

Zadanie 7. (1 pkt)

Obraz widziany w gładkiej kulistej bombce choinkowej jest prosty i pomniejszony

- A. zawsze, ponieważ bombka jest zwierciadłem rozpraszającym.
- B. tylko w odniesieniu do przedmiotów większych niż średnica bombki.
- C. tylko w odniesieniu do przedmiotów, znajdujących się dalej niż średnica bombki.
- D. Tylko, gdy oglądamy ją z odległości większych niż średnica bombki.

Zadanie 8. (1 pkt)

Dwa samochody jechały w następujący sposób: pierwszy 1,5 godz. z prędkością 60 km/h, następnie 1,5 godz. ze stałą prędkością 100 km/h; drugi przejechał 240 km, jadąc połowę drogi z prędkością 60 km/h, a drugą połowę drogi z prędkością 100 km/h.

W odniesieniu do opisanych ruchów **prawdziwym jest** stwierdzenie, że

- A. oba samochody jechały 3 godz.
- B. oba samochody uzyskały tę samą prędkość średnią.
- C. prędkość średnia samochodu pierwszego była większa niż samochodu drugiego.
- D. prędkość średnia samochodu pierwszego była mniejsza niż samochodu drugiego.

Zadanie 9. (1 pkt)

Jądro ^4He , w skład którego wchodzi dwa neutrony i dwa protony ma masę mniejszą niż suma mas dwóch swobodnych neutronów i dwóch swobodnych protonów. **Różnica ta wynika z tego, że**

- A. reakcja syntezy jądrowej zachodzi w wysokich temperaturach.
- B. masa swobodnego protonu jest mniejsza niż masa swobodnego neutronu.
- C. podczas reakcji syntezy wydziela się duża ilość energii.
- D. protony mają ładunek dodatni i odpychają się siłą elektrostatyczną.

Zadanie 10. (1 pkt)

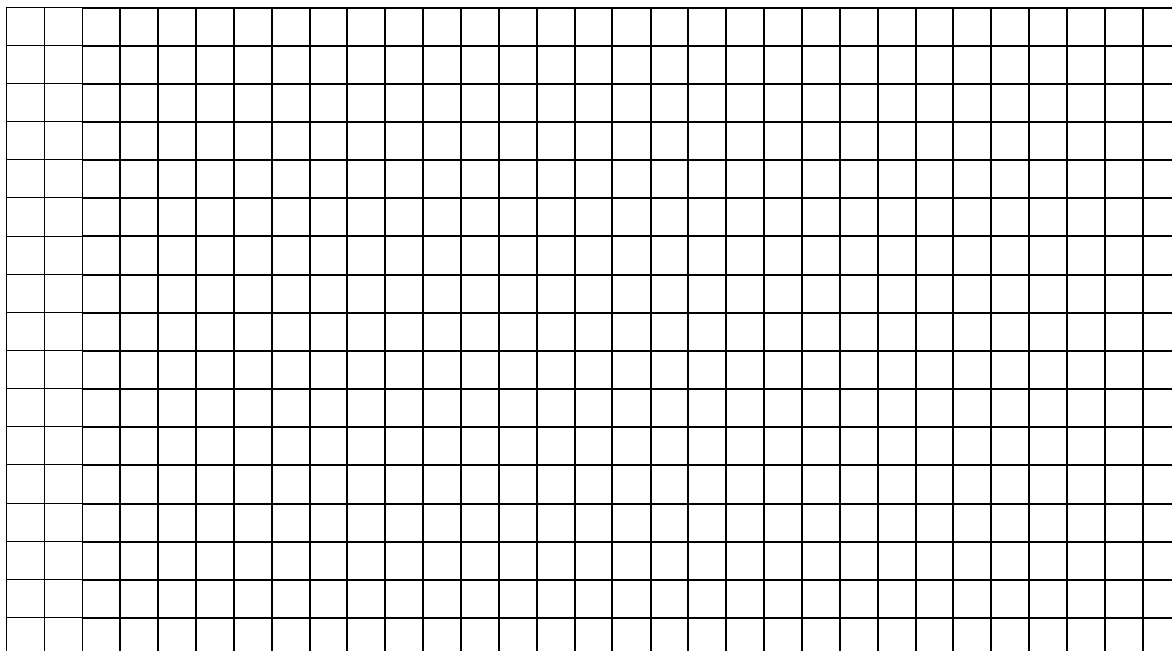
Elektron w polu elektrycznym **może poruszać się**

- A. ruchem jednostajnym prostoliniowym, jeżeli pole jest jednorodne.
- B. ruchem jednostajnie zmiennym, jeżeli pole jest jednorodne.
- C. ruchem jednostajnym lub jednostajnie zmiennym w zależności od pola.
- D. jednostajnym lub jednostajnie zmiennym w zależności od prędkości początkowej.

11.2. (3 pkt)

Sprawdź i odpowiedz, czy trzeci samochód zderzy się z policyjnym, jeżeli długości samochodów są równe 5 m, a ich szerokości nie uwzględnimy.

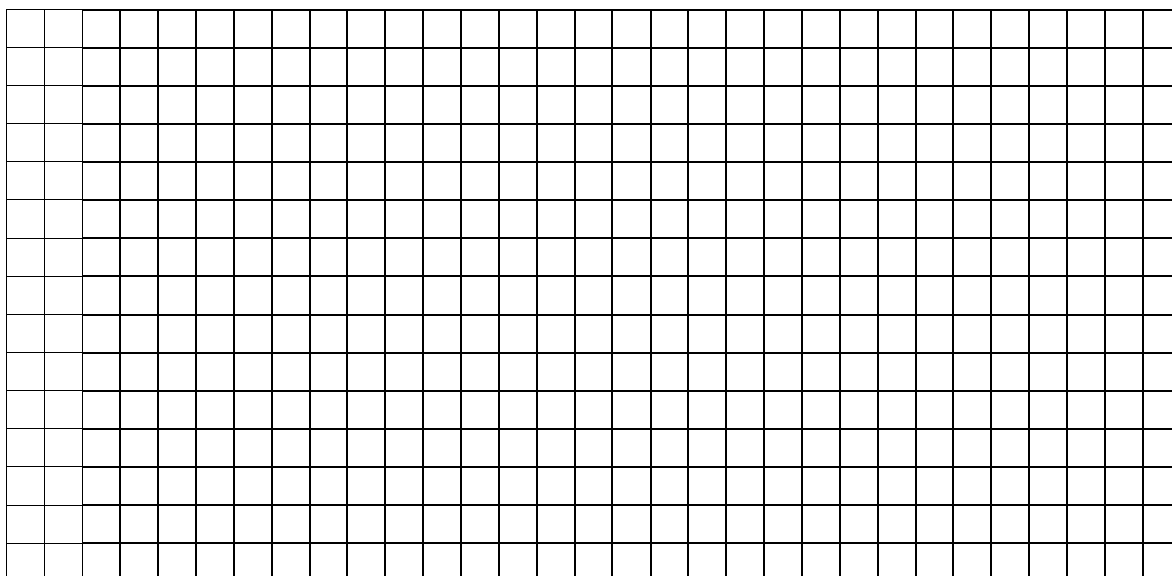

Zadanie 12. Pomiar czasu (4 pkt)

Autor powieści fantastycznonaukowej opisywał podróże międzygwiazdne, w których załoga opuściła Ziemię i podróżowała 5 lat z prędkością $2,8 \cdot 10^8$ m/s, docierając do „zielonej planety”. Planeta nie nadawała się do zamieszkania i statek po wylądowaniu wyruszył w podróż powrotną na Ziemię z tą samą prędkością $2,8 \cdot 10^8$ m/s. Po powrocie okazało się, że na Ziemi upłynęło prawie 30 lat.

12.1. (2 pkt)

Wykonując odpowiednie obliczenia uzasadnij, że różnica czasów opisana w książce jest prawdopodobna.

Zadanie 14. Izotop promieniotwórczy (4pkt)

Izotop aktynu ${}_{89}^{222}\text{Ac}$ ulega rozpadowi α .

14.1. (1 pkt)

Podaj liczbę protonów i neutronów w jądrze ${}_{89}^{222}\text{Ac}$.

Liczba protonów .....

Liczba neutronów .....

14.2. (2 pkt)

Dokończ zapis reakcji rozpadu jądra ${}_{89}^{222}\text{Ac}$ z uwzględnieniem liczb atomowych i masowych produktów rozpadu. Wykorzystaj poniższą tabelę do identyfikacji jądra, które powstało w wyniku emisji cząstki α przez jądro aktynu. W równaniu użyj wybranego z tabeli symbolu.

85 At	86 Rn	87 Fr	88 Ra	89 Ac	90 Th	91 Pa
-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

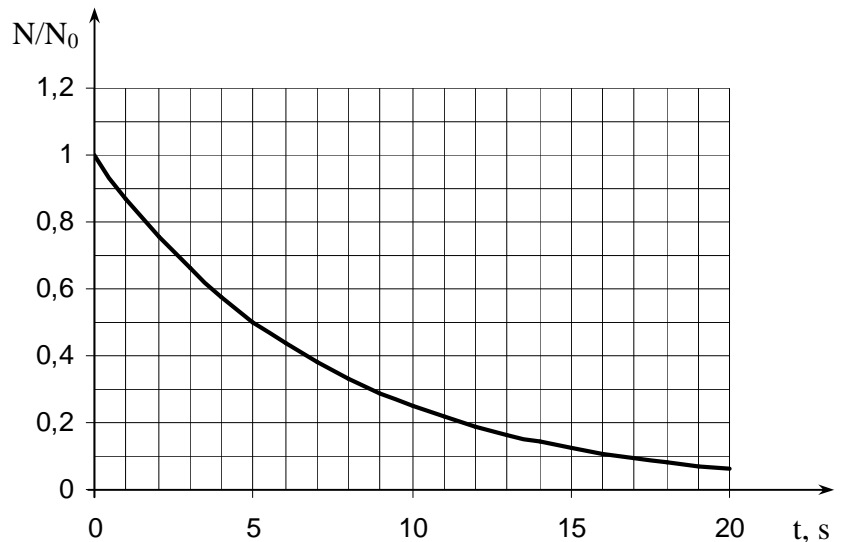

14.3. (1 pkt)

Na podstawie wykresu zależności względnej liczby jąder aktynu ${}_{89}^{222}\text{Ac}$ od czasu podaj wartość czasu połowicznego rozpadu tego izotopu.

Czas połowicznego rozpadu

wynosi .....

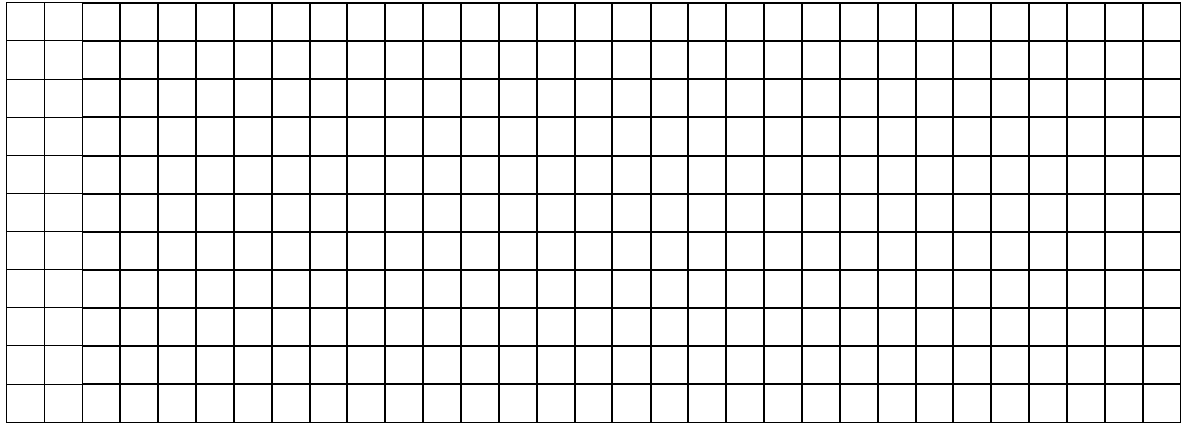

Zadanie 15. Kozłowanie piłki (4 pkt)

Podczas kozłowania piłki zmienia się jej pęd, a piłka działa na podłogę siłą większą niż jej ciężar.

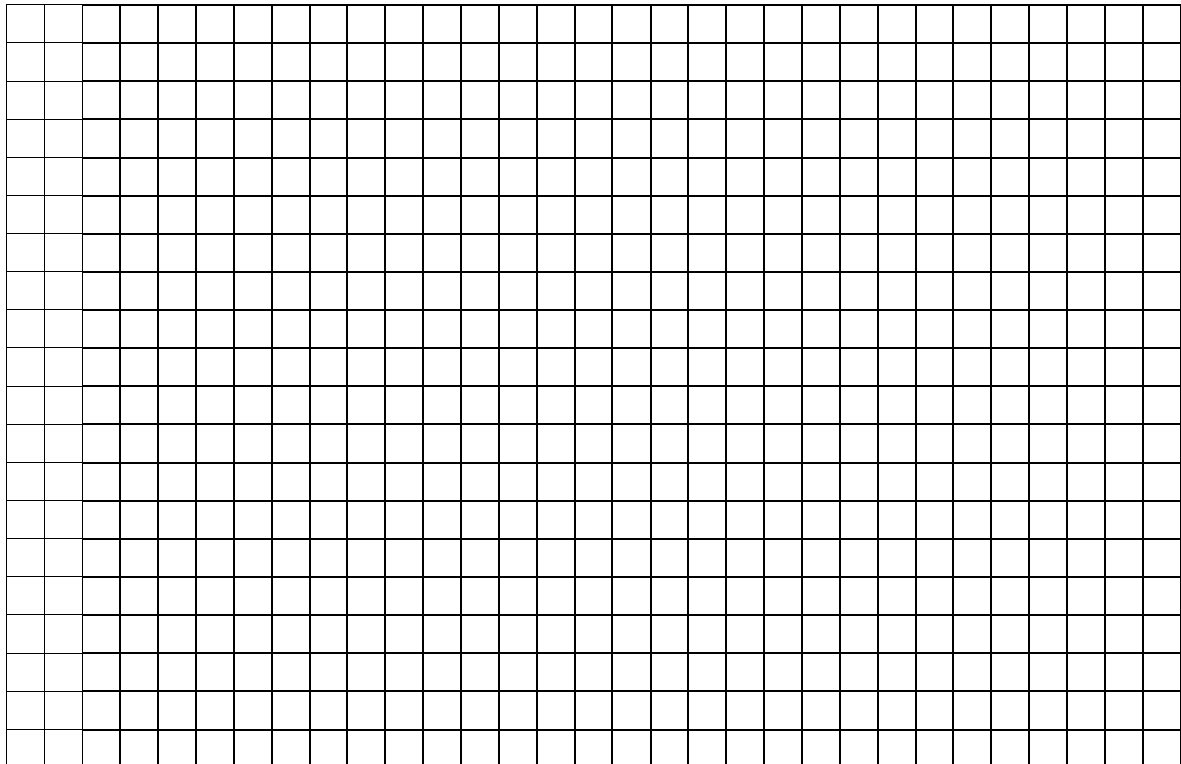
15.1. (1 pkt)

Przyjmując , że piłka kozłowana przez koszykarza ma masę 580 g i uderzając o podłogę ma prędkość 12 m/s, a po odbiciu porusza się w górę z prędkością 10 m/s, uzasadnij, że zmiana pędu piłki wywołana zderzeniem wynosi ok.13 Ns.

15.2. (1 pkt)

Piłka podczas odbicia odkształca się i jest w kontakcie z podłogą w czasie ok.20 ms. Oblicz średnią wartość siły działającej na piłkę podczas odbicia.

16.2. (1 pkt)

Dla każdej z wad wpisz nazwę soczewki korygującej.

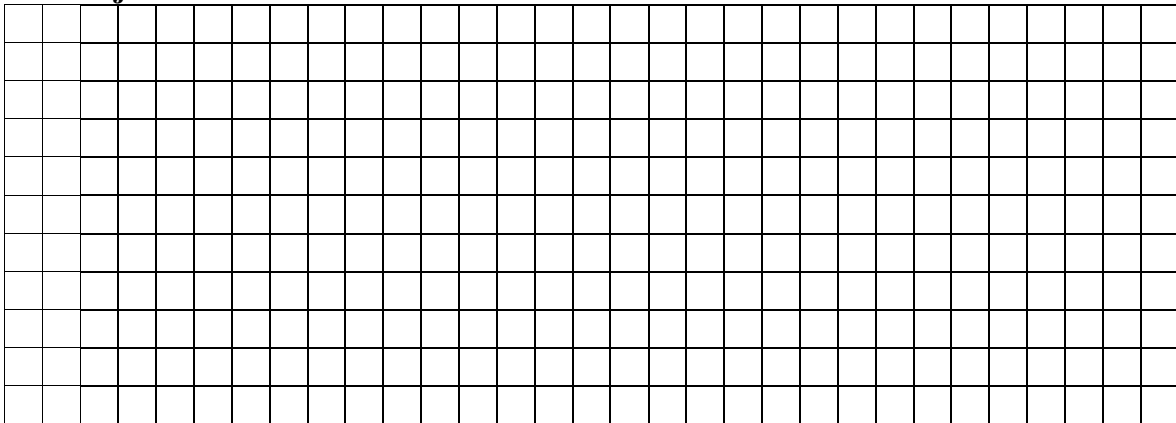
Korekcja dalekowzroczności - **soczewka** .....

Korekcja krótkowzroczności - **soczewka** .....

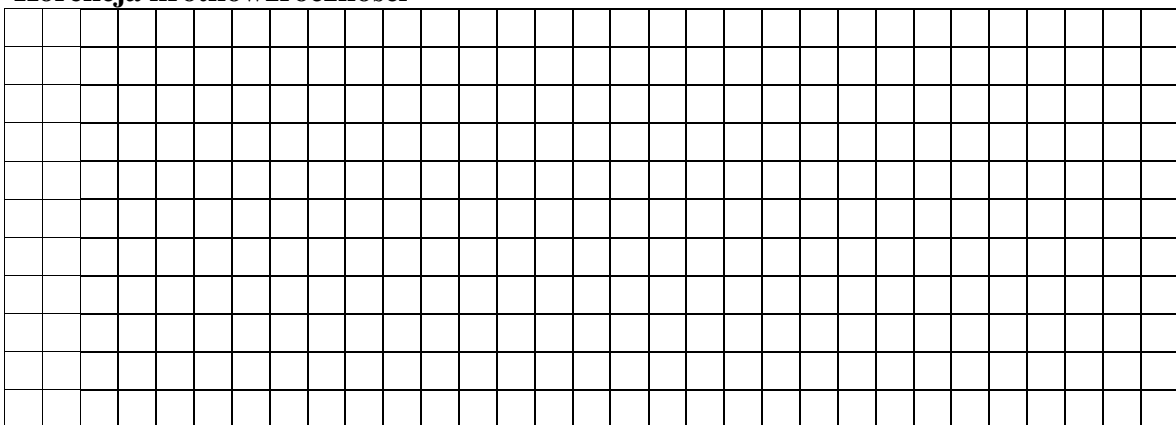
16.3 (2 pkt)

Przedstaw na rysunkach bieg promieni z uwzględnieniem korekcji. Uwzględnij bieg promieni pomiędzy soczewką korygującą i okiem oraz w środku oka.

Korekcja dalekowzroczności

Korekcja krótkowzroczności

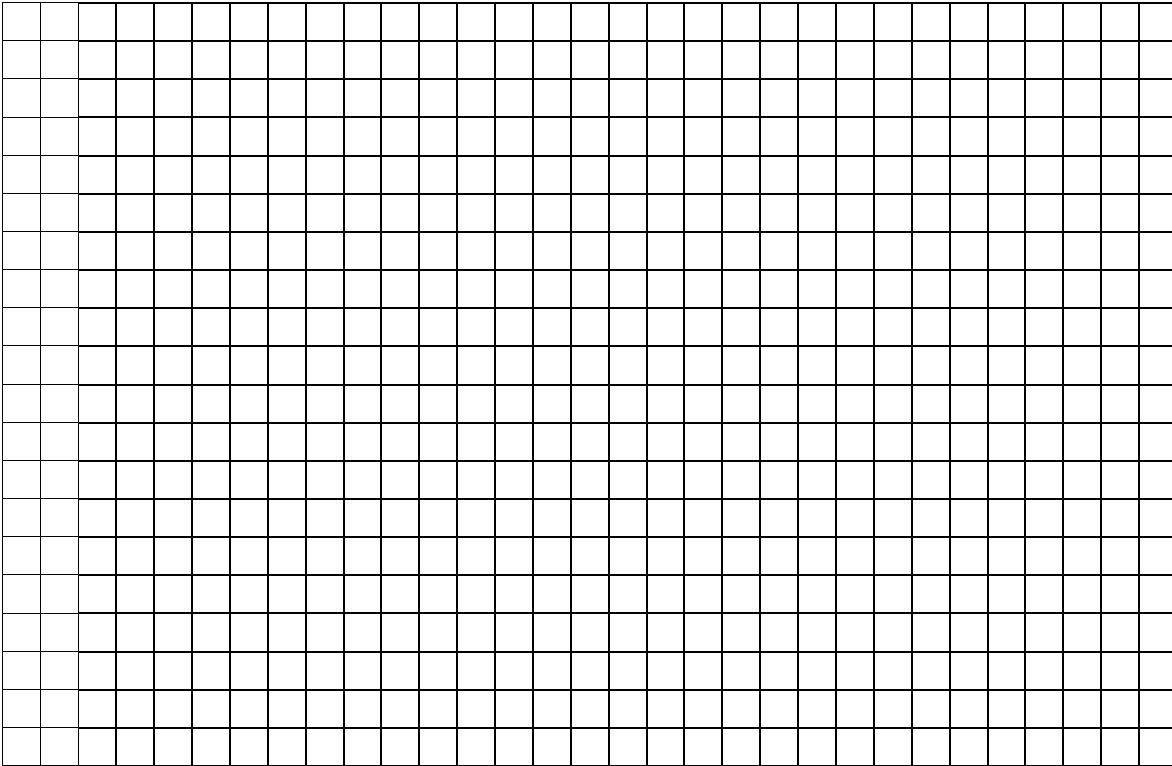

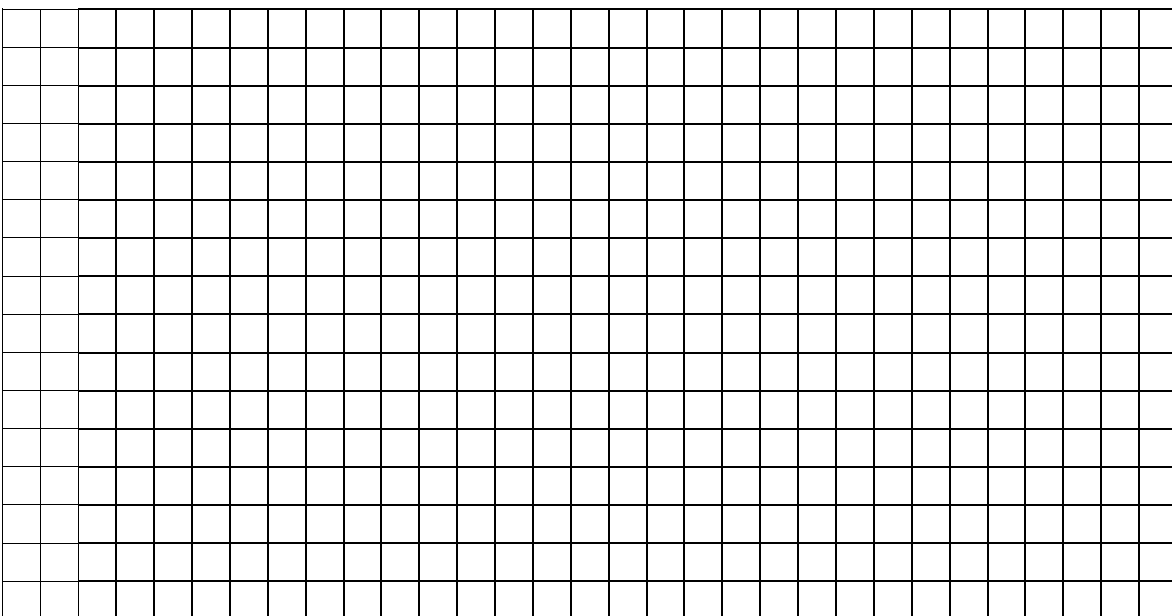

19.2. (3 pkt)

Przyjmując 25 cm jako odległość dobrego widzenia, oblicz ogniskową okularu, którego powiększenie wynosi 40.

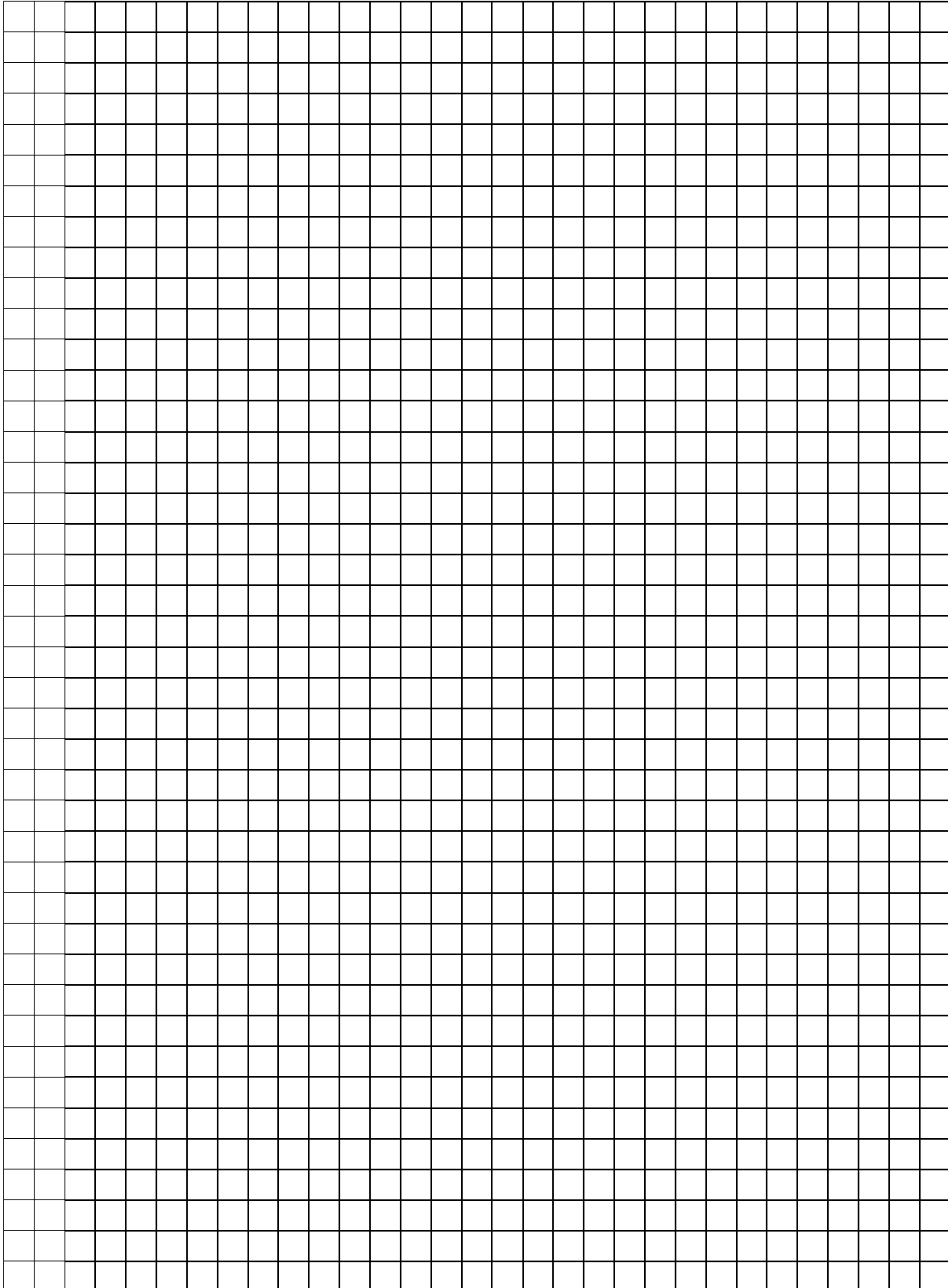
Zadanie 20. Promieniowanie słoneczne (2 pkt)

Oszacuj natężenie promieniowania docierającego ze Słońca do górnych warstw atmosfery Ziemi. Przyjmij, że moc promieniowania emitowanego przez Słońce wynosi $3,8 \cdot 10^{26}$ W i odległość od Słońca do Ziemi wynosi 150mln km.

Zadanie 21. (4 pkt)

Mając do dyspozycji świecąca żaróweczkę, linijkę, ekran i soczewkę skupiającą o nieznannej ogniskowej, opisz doświadczenie, pozwalające na wyznaczenie zdolności skupiającej soczewki (Z). W opisie wymień kolejne czynności i wielkości mierzone oraz wyjaśnij zależność matematyczną, z której można obliczyć Z na podstawie pomiarów.

BRUDNOPIS